

תוכנית הקורס ורשימת קריאה לקורס

סמסטר 2 שנה 2022

בית ספר: בית ספר הארי רדזינר למשפטים LL.B.

שיטות משפט

מרצים/ות:

פרופ' רבקה ווייל rweill@runi.ac.il

עוזרי/ות הוראה:

גב' ירדן כרמלי yarden.carmeli@post.runi.ac.il

גב' שקד בן שושן Shaked.BenShushan@post.runi.ac.il

מספר הקורס:	105	סוג הקורס:	שיעור	שעות שבועיות:	3	נקודות זכות:	3
דרישות הקורס:	מבחן סופי	קוד קבוצה:	221010501	שפת לימוד:	עברית		

נושאי הקורס

קורס זה מהווה הזדמנות לצאת מההתמקדות במשפט הישראלי ולבחון את עולם המשפט מנקודת מבט השוואתית. מטרת הקורס היא לתת בידיכם כלים לניתוח השוואתי. אנו נבחן סוגיות שונות הן בתחום המשפט המוסדי והן בתחום המשפט התוכני-נורמטיבי מזווית השוואתית ובין מדוע שיטות שונות בחרו בפתרונות שונים לאותה סוגיה. בנוסף, אנו נמקם את שיטת המשפט הישראלית בנוף ההשוואתי ובין אילו שיטות משפט השפיעו בעיקר על שיטת המשפט הישראלית וכיצד השפעות אלה באו לידי ביטוי בשיטת המשפט הישראלית.

מטרות הקורס

מטרת הקורס הינה להקנות לסטודנטים יכולות ניתוח אנליטיות, ביקורתיות ויישומיות בכלי המשפט ההשוואתי. במהלך הקורס נבחן השפעות זרות על שיטת המשפט הישראלית ונבין את מקצת יחסי הגומלין בין שיטת המשפט של ישראל לבין שיטות אחרות הנהוגות בעולם. כמו כן, נדון ביחסי הגומלין בין המשפט לבין הכלכלה, הפוליטיקה והתרבות של מדינה נתונה. נבחן שיטות משפט שונות וננתח את החסרונות והיתרונות שלהם, נפתח כלים לצורך בחינת סוגיה משפטית בראי השוואתי. בד בבד נפתח הבנה ביקורתית אודות השימוש במשפט השוואתי הן ע"י בית המשפט העליון והן ע"י המחוקק הישראלי.

מבנה ציון הקורס

בחינת גמר בכתב – 85%. הבחינה הינה בחומר **סגור**. כל החומר המופיע בסילבוס מחייב לבחינה אף אם לא נדון במפורש בכיתה. נושאים אשר נלמדו בכיתה מחייבים לבחינה אף אם אינם מופיעים בסילבוס.

הגשת מטלה בקבוצות – 15%. 3 סטודנטים מינימום, 5 סטודנטים מקסימום. 3 קבוצות הסטודנטים שהגישו את העבודות המצטיינות ביותר יזכו להציג בפני חוקרים שיתארחו בשיעור מיוחד שיתקיים בשבוע של ה-26.5.2020.

- על הסטודנטים לחבור לקבוצות באופן עצמאי. סטודנט אשר נתקל בבעיה בעניין זה יפנה לעוזרות ההוראה באופן פרטני.

שימו לב, הגשת המטלה היא חובה ומהווה תנאי לגשת לבחינה.

- במקרים חריגים אשר מפורטים בסעיף קטן ט' לתקנון הלימודים (ראו בעמ' 7), חייב הסטודנט לפנות למינהל הסטודנטים מוקדם ככל האפשר (בהתחשב בנסיבות), ולא יאוחר משבעה ימים מחלוף הסיבה לאי הגשת המטלה במועד. בשיקול דעת המרצה לקבוע האם לאפשר דחיית מועד, הגשת מטלה חלופית במועד מאוחר יותר, או המרת המבחן למשקל 100%.

נקודות מיטיב – עד 5 נקודות על בסיס הוכחת בקיאות והבנה בקריאת החומר הנלמד באמצעות השתתפות פעילה בכיתה

דרישות מעבר קורס: ציון עובר בבחינה + ציון סופי עובר בקורס.

תפוקת למידה

עם השלמת הקורס בהצלחה יוכלו הסטודנטים:

- להבין ולנתח את יחסי הגומלין בין נורמות משפטיות לבין מוסדות ושחקנים פוליטיים בהקשרים שונים.
- להבחין בין שיטות משפט שונות ולמקם את שיטת המשפט הישראלית ביחס לשיטות אלו.
- לעשות שימוש במשפט השוואתי לצורך התמודדות עם סוגיה משפטית.

- להבין ולבקר את האופי המיוחד של הדיאלוג שמתקיים בין שיטות משפט שונות.
- לקיים דיון ביקורתי על אודות השימוש במשפט השוואתי ע"י בית המשפט העליון הישראלי.
- להבין השפעות היסטוריות וזרות על שיטת המשפט הישראלית.
- להבין ולנתח חלק מיחסי הגומלין בין המשפט לבין כלכלה, פוליטיקה ותרבות.
- להבחין בין גישות שיפטיות שונות בתחום, ולנתח את היתרונות והחסרונות שלהן.

נהלי נוכחות

הנוכחות בשיעורים הינה בגדר חובה והכל בכפוף להנחיות האוניברסיטה.

שעות קבלת מרצה

אתר המרצה: אתר הבית של המרצה פרופ' רבקה וייל

שעות קבלה: על פי תיאום מראש באמצעות מייל לפרופ' רבקה וייל.

בנושא המייל יש לכתוב "תיאום שעת קבלה בקורס שיטות משפט".

פרטי עוזר הוראה

עוזרות הוראה:

- גב' ירדן כרמלי: yarden.carmeli@post.idc.ac.il
- גב' שקד בן שושן: Shaked.BenShushan@post.idc.ac.il

הערות נוספות

סטודנטים יקרים,

הקורס שלנו יעסוק בסוגיות הבערות ביותר שנמצאות על סדר היום, החל בהדחת ראש ממשלה, דרך עסקאות שבויים וכלה במשבר האוקראיני-רוסי.

נהיה בקשר,

פרופ' רבקה וייל.

רשימת קריאה

מבוא למשפט השוואתי:

1. דפנה ברק-ארז, משפט השוואתי כפרקטיקה: היבטים מוסדיים, תרבותיים ויישומיים, **דין ודברים** ד (התשס"ח).
2. יורם שחר, הון חריס ומירון גרוס, נוהגי ההסתמכות של בית-המשפט העליון – ניתוחים כמותיים, **משפטים** כז 119 (התשנ"ו), עמ' 162–182.

נושא 1 – על שפיטה אסטרטגית:

1. רבקה וייל "המדריך לאפקטיביות וללגיטימיות שיפוטית: בית המשפט האסטרטגי של השופט ברק" **ICON-S-IL Blog** (11.2.2022).
2. בג"ץ 8665/14 **טשומה נגה דסטה נ' הכנסת**, פסק דין של הנשיאה נאור (פורסם בנבו, 11.8.15) [רשות].
3. Rivka Weill, [The Strategic Common Law Court of Aharon Barak and its Aftermath: On Judicially-led Constitutional Revolutions and Democratic Backsliding](#), 14 LAW & ETHICS OF HUMAN RIGHTS 227 (2020) (מסוכם בחלקו בבילוג לעיל) [רשות].
4. Rivka Weill, and Tally Kritzman-Amir, [Between Institutional Survival and Human Rights Protection: Adjudicating Landmark Cases of African Undocumented Entrants in Israel in a Comparative and International Context](#) (2018). 41 University of Pennsylvania J. Inter. L. 43 (2019) [רשות].

נושא 2 – השפעה של סוגיות מבניות על המשפט המהותי והדגמה דרך סוגית השבויים:

1. דנג"ץ 10190/17 **מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון נ' מוחמד עליאן** (פורסם באר"ש 9.9.2019) [החזקת גופות מחבלים].
2. Rivka Weill, [Exodus: Structuring Redemption of Captives](#), 36 Cardozo Law Review 177, 201–211, 217–239 (2014).

נושא 3 – לידתן של מדינות: על האינטראקציה בין משפט בינלאומי למשפט השוואתי ומדינות:

1. [The Ukraine-Russia Crisis Explained: A Complete Visual Guide](#), The Guardian February 23, 2022.
2. Reference re Secession of Quebec, [1998] 2 S.C.R. 217 [רשות].
3. [Texas v. White](#) 74 U.S. (7 Wall.) 700 (1869) [רשות].
4. רבקה וייל, [עיון מחודש בתפיסת הדמוקרטיה המתגוננת של ישראל](#), **דין ודברים** י 345 (תשע"ז).
5. בג"ץ 1308/17 **עיריית סלואד נ' הכנסת** (פורסם בנבו, 9.6.2020), פסק הדין של הנשיאה חיות (פסקאות 6,21,23,28,31-32, 34, 43, 45, 54, 56-57, 61-62, 64-72, 74-78, 79, 84-91, 94, 96-97, 99-103, 105-111), פסק דין של השופט סולברג (**חוק ההסדרה**).
6. Rivka Weill, [Secession and the Prevalence of Both Militant Democracy and Eternity Clauses Worldwide](#), 40 Cardozo L. Rev. 905 (2018) [רשות].

נושא 4 – השפעת אופי שיטת המשפט (פרלמנטרי/נשיאותי) על המשפט המהותי:

1. רבקה ווייל, האם הדחה שיפוטית של ראש ממשלה בישראל היא חוקתית? **משפט וממשל** כא 49 (2020).
2. רבקה ווייל, מהלכת דרעי להלכת נתניהו: על הפער בין הנמקתה של הלכת נתניהו לתוצאתה, **ICON-S-IL Blog** (25.6.2020).
3. **בני"ץ 2144/20 התנועה למען איכות השלטון נ' יושב ראש הכנסת** (פורסם ב**בנו**, 23.3.2020).
4. רבקה ווייל, הלכת יולי אדלשטיין וכרונולוגית יחסי הכוחות בין כנסת לממשלה בישראל, **עיוני משפט** מד 321 (2021).
5. רבקה ווייל, קאנוניזציה של הלכת יולי אדלשטיין ופיקוח שיפוטי על הליכים פנים-פרלמנטריים, **ICON-S-IL Blog** (12.4.2021).
6. רבקה ווייל, על מינוי בכירים והלכות עצמאות שיקול הדעת המנהלי בשיטה פרלמנטרית, **ICON-S-IL Blog** (6.12.2020).
7. **UKSC 41 R (on the application of Miller) v The Prime Minister, Cherry v Advocate General for Scotland** [2019].

נושא 5 – מודל ה-Commonwealth ומקומה של ישראל:

1. Stephen Gardbaum, **The New Commonwealth Model of Constitutionalism** 49 American Journal of Comparative Law 707, 719-739 (2001).
2. Rivka Weill, **The New Commonwealth Model of Constitutionalism Notwithstanding: On Judicial Review and Constitution-Making**, American Journal of Comparative Law 127, 166-170 (2021).

נושא 6 – חוקת הכלאיים של ישראל:

- רבקה ווייל, עשרים שנה לבנק המזרחי: סיפורה הפיקנטית של חוקת הכלאיים הישראלית, **עיוני משפט** לח 501 (2016).

נושא 7 – הדגמה של מורכבות המשפט השוואתי דרך דיון בסוגיית ההתגברות:

1. הצעת-חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו (תיקון – תוקפו של חוק חורג), (14.3.2017).
2. הצעת-חוק-יסוד: החקיקה (8.4.2012).
3. ברק מזדינה "הצעת חוק-יסוד: החקיקה" **בלוג המרצים למשפטים** 15.4.
4. גילוי דעת בנוגע להצעה לחקיקת פסקת ההתגברות/ סניף אייקונס ישראל
5. רבקה ווייל, על נרטיב וחוקה: איך מפרקים את 'המוקש' של פסקת ההתגברות?, **ICON-S-IL Blog** (10.5.2021).
6. רבקה ווייל, "על המגבלות האינהרנטיות על סמכות ההתגברות בחוקה הישראלית: סיפורה של ההתגברות מסעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת דרך תיקונים רטוראקטיביים לחוקה וכלה בעקרונות העל", **ספר גרוניס** (אהרן ברק ואח' עורכים, עתיד להתפרסם)

(2022).

7. Rivka Weill, [Inherent Limits on the Override Power after the Israeli Elections](#), Int'l J. Const. L. Blog, Apr. 18, 2019.

נושא 8 – שיטת ה- Common Law מול שיטת ה- Civil Law ומקומה של ישראל:

1. אהרן ברק "שיטת המשפט בישראל-מסורתה ותרבותה" **הפרקליט** מ,197-209 (1992).
2. רון חריס, אסף לחובסקי ואלכסנדר קדר "בין משפט להיסטוריה: על ההיסטוריוגרפיה של המשפט הישראלי" **עיוני משפט** כו(2) 351 (2002). [רשות]
3. **חוק יסודות המשפט**, התש"ם-1980.
4. דנ"א 5698/11 **מדינת ישראל נ' מוסטפה דיב מרעי דיראני**, פסק דינו של הנשיא גרוניס (פורסם בנבו, 15.1.15).
5. אהרן ברק, **היצירה השיפוטית לסוגיה: פרשנות, השלמת חסר ופיתוח המשפט**, מבחר כתבים א 755, 779-789 (התש"ס). [רשות]

נושא 9 – השפעתה של שיטת הבחירות על המשפט המהותי:

1. רבקה וייל "רציפות בחקיקה במבחן הביקורת" **עיוני משפט** לז 563 (2016), פרקים ב(7) ו-ד(7).
2. רבקה וייל, **תקופת בין השמשות: על סמכויותיה של ממשלת-מעבר, משפט וממשל** יג 167 (התשע"א).
3. Rivka Weill, [The Grass is Always Greener on the Other Side: Proportional Representation vs. Majoritarian Election Systems](#), **I-CONnect** (2019).
4. Rivka Weill, [On the Nexus of Eternity Clauses, Proportional Representation, and Banned Political Parties](#), 16 *Election L. J.* 237 (2017).
5. Rivka Weill, [Election Integrity: The Constitutionality of Transitioning to Electronic Voting in Comparative Terms](#), in *Digital Democracy in a Globalized World* (Prins, Colette Cuijpers, Peter L. Lindseth, and Monica Rosina Eds., Edward Elgar, 2017).

נושא 10 – העמדה לדין פלילי של אישי ציבור בראי השוואתי:

שיעור מיוחד שיתקיים בשבוע ה-24.5.2022-26.5.2022. 3 קבוצות הסטודנטים שהגישו את העבודות המצטיינות ביותר יזכו להציג בפני חוקרים שיתארחו בשיעור.

נושא 11 – על יחסי הגומלין בין המשפט לבין הכלכלה והתרבות של מדינה:

1. La Porta Rafael, Florencio Lopez-de-Silanes and Andrei Shleifer, [The Economic Consequences of Legal Origins](#), 46 *Journal of Economic Literature* 285 (2007).
2. מנחם מאוטנר "ירידת הפורמליזם ועליית הערכים במשפט הישראלי" **עיוני משפט** יז(2), 519-557, 569-589 (1993).

3. בג"ץ 2605/05 **המרכז האקדמי למשפט ולעסקים, חטיבת זכויות האדם נ' שר האוצר**, פ"ד סג (2) 545 (פורסם בנבו, 19.11.2009) [רשות].
4. Rivka Weill, *Women's and LGBTQ Social Movements and Constitutional Change—On Geoffrey Stone's Sex and the Constitution: Sex, Religion, and Law from America's Origins to the Twenty-First Century*, 23 *Jerusalem Review of Legal Studies* 1 (2021) [רשות].

סמסטר מהנה ומוצלח לכולנו!